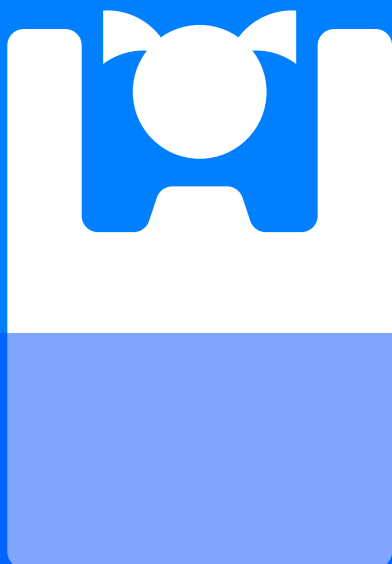

INFORMAČNÝ LIST k filmu

Sami proti všetkým

Dokumentárny film **Sami proti všetkým** rozpráva príbeh Melati, ktorá si ako dvanásťročné dievča uvedomila, ako narastá množstvo plastového odpadu na pobreží Bali. V roku 2013 ho začala z pobrežia cielene zbierať, postupne organizovala väčšie a väčšie akcie zamerané na zber odpadu, do ktorých zapájala miestnych žiakov a obyvateľov. Na akciách informovala o dôvodoch a dôsledkoch tohto narastajúceho problému. O šesť rokov neskôr v roku 2019 sa jej podarilo dosiahnuť oficiálny zákaz používania plastových tašiek, slamiek a polystyrénu na ostrove Bali. Mohlo by sa zdať, že tých šesť rokov bol dlhý čas, no v skutočnosti to bola vzhľadom na taký zásadný výsledok, aký sa jej podarilo dosiahnuť, veľmi krátka, no veľmi intenzívna a efektívna cesta k zmene.

Melati sa takto prirodzene a neplánovane stala aktivistkou. V tomto filme, ktorým nás sama sprevádza, sme tak mohli nazrieť aj do ďalších osudov a silných príbehov iných aktivistov, ktorí sa nimi stali podobným spôsobom a zasadili sa o mnohé pozitívne zmeny v rôznych aj úplne odlišných spoločenských oblastiach. **Melati, Mary, Mohamad, Memory, Rene, Xiuh-tezcatl a Winnie** svojou činnosťou obraňujú slabších, zraniteľných a utláčaných. Spontánymi, ale zároveň urgentnými zásahmi do zabehnutého a tradičného priebehu ich životov v hlboko zažitých pomeroch spoločnosti nejakú časť spoločnosti zmenili a ďalej menia. Pomáhajú druhým, v mnohom aj sebe a zároveň tým upozorňujú na ďalšie oblasti života spoločnosti, z ktorých mnohé sú pri dodržiavaní tradícií v rozpore s ľudskosťou aj s uplatňovaním práv rovnosti, tolerancie i základných práv na slobodný život a zdravé životné prostredie. Dávajú nám všetkým znamenie, že je možné mnohé veci meniť a že stačí tak málo: chcieť.

Citát zo slovníkového portálu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, Slovníka súčasného slovenského jazyka:

„**aktivizmus** [-t-] -mu m. (lat.) 1. zvýšená aktivita, (intenzívnejšia) činnosť (pracovná, spoločenská), činorodosť; opozitum pasivizmus: živelný a.; politický, náboženský a.; bol to profesionálny a.; podporovať a. ochranárov; Triumf aktivizmu nad fatalizmom. [DF 2003]“

Aktivizmus možno definovať ako úsilie (aj každodenné) starať sa o zmeny na sociálnej, politickej, ekonomickej aj environmentálnej úrovni spoločnosti so silnou orientáciou na väčšie celospoločenské dobro, obraňovať, uplatňovať a prebojovávať ich.

Anglické slová **activism** a **activist** sa v súvislosti s aktivizmom začali používať približne v

roku 1920, no vtedy najmä v politickom význame. V 60. rokoch minulého storočia sa v USA objavilo nové chápanie aktivizmu ako racionálneho a prijateľného demokratického spôsobu protestu proti nefunkčnosti niektorej časti spoločenského prostredia alebo apelu na niektorú zložku spoločnosti.

Občianske aktivity, občianske iniciatívy a participácia vždy boli a stále sú veľmi dôležitou súčasťou života spoločnosti. Často sa iba vďaka nim podarilo vyriešiť rôzne spoločenské nerovnoprávnosti a problémy, ktoré politici alebo politicky angažovaní občania, ale aj verejnosť úmyselne a často i neúmyselne, z nevedomosti prehliadali.

Mimoriadne hodnotným príkladom dosiahnutia spoločenskej zmeny vyvolanej aktivizmom (hoci vtedy ešte tak nepomenovaným) v dávnejšej histórii je príbeh Britky **Emily Williamson**. V období pred rokom 1889 a aj dlho po ňom bolo v móde zdobiť klobúky perím vzácnych druhov vtákov. Táto móda získala skutočne veľkú popularitu a veľmi rýchlo priviedla mnohé vtáčie druhy na pokraj vyhuby. Spôsoby lovu vtákov kvôli ich periu a koži s perím boli mimoriadne kruté, vtákom zaživa odrezávali aj celé krídla. Keď sa Emily dozvedela o týchto ukrutnostiach, bola úplne zdesená a rozhodla sa proti nim niečo urobiť. V roku **1889** pozvala k sebe na čaj svoje priateľky a vyzvala ich, aby už nikdy nenosili perie. Spoločne takto vlastne založili prvú organizáciu na ochranu vtákov na svete, ktorá mala o deväť rokov už viac ako 20 000 členov. Neskôr sa vďaka svojmu vplyvu stala rozhodnutím **Eduarda VII.** Kráľovskou spoločnosťou pre ochranu vtáctva (**Royal Society for the Protection of Birds**). O tri desaťročia neskôr v roku 1921 sa jej po rozsiahlej kampani podarilo presadiť zákon o zákaze obchodovania s kožou a perím vtákov. Odvtedy bolo zakázané doviesť do Spojeného kráľovstva perie z akéhokoľvek vtáka. To prinieslo po dlhom čase možnosti regenerácie populácií mnohých už vtedy ohrozených druhov vtákov. Na začiatku verejnosť Emily neverila, vysmievali sa jej, podkopávali jej úsilie, no nepodarilo sa im zastaviť ju. Taký významný výsledok dosiahla iba vďaka vytrvalému a úprimnému aktivizmu, ktorý dlhodoobo nevzdala.

Aktivizmus má dnes už rôzne formy aj pomenovania. Tie vystihujú rôzne spôsoby a rôzne prostriedky na vyvíjanie občianskeho tlaku na rôzne spoločenské ciele, ako aj ich účinnosť.

Najčastejšími témami, ktorými sa aktivisti prirodzene zaoberajú, sú ľudské práva, pracovné podmienky, práva žien, práva detí, právo na zdravé životné prostredie, ochrana prírody, práva zvierat a veda. Všetky sa ešte ďalej delia na konkrétnejšie a špecifickejšie témy. V počiatkoch aktivizmu, resp. pred 21. storočím, sa otázky ľudských práv riešili väčšinou oddelene, nezávisle od životného prostredia a environmentálnych otázok. Keďže sa však tieto témy v mnohom prelínali, začali sa neskôr prirodzene vzájomne dopĺňať a prepájať.

Aktivisti konajú aj individuálne, aj kolektívne, aby dosiahli kolektívnou akciou väčší vplyv. Často zakladajú **mimovládne organizácie (MVO, v angličtine non-governmental organization – NGO), občianske združenia, neziskové organizácie** (v angličtine **non-profit organization**). Tie často aj dlhodobo spájajú aktivistov, ktorí majú rovnaké ciele a predstavy, ako ich dosiahnuť. Môžu pomáhať a často aj výrazne pomáhajú s riešením celého radu spoločenských problémov, s úpravou a so zrovnoprávňovaním legislatívy. Vďaka právnej subjektivite v určitej oblasti sa tieto organizácie stávajú iniciatívne dotknutou stranou v legislatívnych konaniach, v ktorých vedú efektívne a odborne pripomienkovať návrhy zmien, ako aj navrhovať celkové účinné riešenia problémov.

Jednou z foriem aktivizmu je **ekonomický aktivizmus – bojkot**. Bojkot však môže byť aj spoločenský, diplomatický, mravný, morálny a hospodársky. Pri ekonomickom bojkote sa apeluje na spotrebiteľov, aby nekupovali produkty konkrétnych výrobcov alebo nevyužívali služby konkrétnych poskytovateľov a spôsobili im tak pokles predaja i ziskov, čím sa vyvinie tlak na príslušné spoločnosti a firmy. Dôvodmi na bojkot môžu byť nevyhovujúce pracovné podmienky zamestnancov, vykorisťovanie, nehumánne spôsoby podnikania, negatívny vplyv podnikania na životné prostredie a prírodu či porušovanie práv zvierat. Pri mierne

inom pohľade sa to dá prirovnať k medzinárodným embargám, ktoré používajú štáty a ktorých úlohou väčšinou je ekonomicky motivovať alebo nútiť iné štáty, aby dodržiavali určité normy, zodpovednejšie pristupovali k medzinárodnej alebo vnútroštátnej politike či nevykonávali isté činnosti. Na Slovensku je zaujímavým príkladom ekonomického aktivizmu a bojkotu akcia, ktorú v roku **1995** zorganizovala **Sloboda zvierat**. Aktivisti tejto organizácie požadovali v rámci národnej kampane, aby sa zastavilo testovanie kozmetiky na zvieratách, a zároveň sa zapojili do celosvetovej kampane **Bojkot Gillette**. Vykonávali rozsiahle aktivity, informovali a presviedčali verejnosť, aby nekupovala výrobky Gillette: pokles predaja výrobkov tejto firmy ju mal donútiť, aby prestala testovať svoje produkty na zvieratách. Spoločnosť Gillette sa pod tlakom veľkej časti svetovej verejnosti síce zaviazala, že nebude robiť testy na zvieratách, no naďalej neuvádza dodávateľov zložiek a prísad používaných pri výrobe svojich produktov, takže nie je možné nezávisle zistiť, či je ich pôvod v súlade s etikou.

Umelecký aktivizmus, čiže **artivizmus**, je ďalší spôsob aktivizmu, keď umelci prostredníctvom svojich diel upozorňujú na problémy naprieč celým spoločenským spektrom. Islandsko-dánsky umelec **Olafur Eliasson** vytvára environmentálne orientované umelecké diela. V roku 2014 inštaloval v spolupráci s tímom geológov výstavu kusov ľadovcov, ktoré vylovili z mora v blízkosti Grónska a prepravili do Paríža pred konferenciu o zmene klímy. Eliasson touto výstavou poukazoval na akútny problém topenia ľadovcov.

Oproti tejto snahe artivizmu sa niektorí iní aktivisti pokúšajú upozorňovať na klimatickú zmenu formou ohrozenia umeleckých diel. Štrnásteho októbra 2022 dvaja aktivisti v Národnej galérii v Londýne obľiali paradajkovou omáčkou obraz svetoznámeho maliara Vincenta van Gogha. Aktivisti pri tejto akcii okrem iného povedali: **„Načo je nám umenie, keď čelíme kolapsu občianskej spoločnosti?“ „Umeleckému dielu sa dostáva takejto ochrany a štátneho záujmu, zatiaľ čo ľudia v Etiópii, Somálsku, Indii, Pakistane** (uvádzali aj ďalšie krajiny – pozn. autora), **ktorí trpia dôsledkami klimatickej zmeny, teraz ignorujeme a oni utekajú.“ „Čo je dôležitejšie, tento obraz alebo budúcnosť?!”**

Ďalšími formami aktivizmu sú **demonštračné** spôsoby vyjadrovania názorov a postojov, ako sú **verejné zhromaždenia, pouličné pochody a jazdy, štrajky, priame akcie, sit-ins, hladovky a petície**. Pri všetkých sa informuje a zapája do procesov verejnosť a konfrontujú sa vlády s požiadavkami aktivistov tak, aby sa týmito akciami dosiahli požadované zmeny.

Bez odvahy, hnevu a vytrvalosti aktivistov by boli naše životy úplne iné. Mnohé bežné veci, ktoré každodenne žijeme a ani si neuvedomujeme ich vzácnosť, za nás vybojoval niekto iný. Je skvelé, že takmer v každej spoločnosti sa nájdú ľudia, ktorí dokážu sami alebo s pomocou ďalších ľudí zvrátiť nepriazeň osudu niektorej zložky spoločnosti, a to často aj napriek tomu, že vystavia sami seba veľkým nebezpečenstvám, niekedy až ohrozeniu vlastného života. Vážme si to, vážme si ich vynaložené úsilie, ktoré vedie k väčšiemu celospoločenskému dobru.

Doplňujúce informácie k téme filmu

Hnutie za klimatickú spravodlivosť

Už od 70. rokov 20. storočia môžeme pozorovať vznik environmentálnych zoskupení zameraných na ochranu prírody. V 80. rokoch sa v USA začalo formovať hnutie za environmentálnu spravodlivosť, ktoré poukazovalo na prepojenie devastácie životného prostredia so sociálnymi problémami. Jeho formovanie bolo ovplyvnené tým, že ľudia patriaci k etnickým menšinám a sociálne slabším vrstvám obyvateľstva boli častejšie a vo väčšej miere vystavení znečisteniu pochádzajúcemu z ľudskej činnosti (napríklad zo skládok toxického odpadu). V tomto ponímaní environmentálna spravodlivosť znamená, že všetci ľudia bez ohľadu na farbu pleti, socioekonomický status a rod sú rovnako chránení pred negatívnymi environmentálnymi a zdravotnými dôsledkami ľudskej činnosti.

Hnutie za klimatickú spravodlivosť vychádza z konceptu environmentálnej spravodlivosti, sociálne a ekologické problémy vníma ako spojené nádoby. Rasizmus, kolonializmus, patriarchát a iné formy útlaku považuje za počiatočné príčiny klimatickej krízy. Kladie dôraz na historickú zodpovednosť krajín globálneho severu voči krajinám globálneho juhu, ktoré už teraz zažívajú najtvrdšie dôsledky klimatickej a ekologickej krízy napriek tomu, že k jej vzniku, teda k produkcii emisií skleníkových plynov, prispeli najmenej.

Rôzne skupiny ľudí totiž pociťujú negatívne dôsledky klimatickej zmeny v rôznej miere. Závisí to od geografických, socioekonomických i politických faktorov. Dôležitú rolu hrá aj rod – ženy sú negatívnym dôsledkom klimatickej krízy vystavené viac, pretože sú celosvetovo viac ohrozené chudobou. Zároveň je ich živobytie častejšie závislé od prírodných zdrojov, ktorých množstvo v dôsledku klimatickej zmeny klesá a kvalita sa zhoršuje. Ženy sú zraniteľnejšie aj pre nerovný prístup k možnostiam adaptácie na zmenu klímy. Často majú horší prístup k zdrojom (napríklad pozemkom či majetku), technológiám či vzdelaniu, ako aj k rozhodovacím procesom.

Príbehy aktivistov z minulosti

Emily Wilding Davison

Bojovníčka za rovnoprávnosť žien, ktorá používala aj radikálne metódy protestu

Emily Davison bola feministka, kresťanka a socialistka, ktorá žila v období, keď vo Veľkej Británii (podobne ako vo väčšine štátov sveta) nemali ženy rovnaké práva ako muži. Patriarchálne založená spoločnosť im prisúdila miesto, kde sa mohli v rámci spoločenského rebríčku pohybovať. Na začiatku 20. storočia sa však britské ženy začali organizovať a spustili masovú kampaň za volebné právo, ktoré sa stalo symbolicky prvou požiadavkou smerom k dosiahnutiu rovnoprávnosti.

Politická aktivistka Emmeline Pankhurst založila v roku 1903 Ženskú sociálnu a politickú úniu, ktorej členky sa neskôr stali známymi ako sufražetky. Tie už unavovalo spisovať hromady listov a petícií, ktoré kompetentní napokon ignorovali, a preto sa ich krédom stalo: „Skutky, nie slová.“ V roku 1906 sa členkou únie stala 34-ročná Emily Davison, ktorá sa pomerne rýchlo zradikalizovala.

Raz podvečer v roku 1909 sa spolu s menšou skupinou sufražetiek vydala odovzdať list zástupcovi Dolnej snemovne britského parlamentu Herbertovi Asquithovi, hoci sa s nimi odmietol stretnúť a vypočuť si ich požiadavky. V sprievode spevu, dychovej hudby a vlajky s trikolórou prišli až k bráne, kde ich čakala polícia. Jedna zo žien sa zaplietla medzi policajné kone a zlomili jej dáždnik. Ďalšia sufražetka preto udrela vedľa stojaceho strážnika dáždnikom po hlave, iní policajti prišli v ťahanici o prilby. Ženy zatkli a poslali na jeden až tri mesiace do väzenia. To bolo prvýkrát, čo Emily Davison skončila v cele, no nie naposledy.

Radikálnejšie skupiny sufražetiek zapalovali poštové schránky, inzultovali politikov, rozbíjali výklady kameňmi a útočili na symboly monarchie a útlaku. Často sa dostávali do zrážok s políciou, ktorá ich bila a sexuálne napádala. Ony útočili na policajtov tiež.

V tom istom roku zatkli Emily Davison ešte niekoľkokrát za hádzanie kameňov do okien politických inštitúcií či do kočov popredných politikov. Odsúdili ju na mesiace ťažkých prác v strangewayskej väznici. Podobne ako iné sufražetky aj ona odmietla nosiť väzenské šaty a dožadovala sa, aby ju uznali ako politickú väzenkyňu. Častou formou protestu vo väzení bola hladovka, na ktorú strážne reagovali brutalitou. V policajnom spise Emily Davison bola poznámka „zlá“. Hladovku držala niekoľkokrát a väzenskí dozorcovia ju krmili nasilu. Emily Davison sa počas jedného pobytu vo väzení v roku 1912 odhodlala na zúfalý čin – vyskočila z väzenského balkóna. Ako sa neskôr vyjadrila, urobila to v nádeji, že jej tragédia by mohla pomôcť zachrániť iné ženy trýznené väzenským systémom.

Podobné skúsenosti viedli k tomu, že sa Emily Davison i mnohé ďalšie sufražetky ešte väčšmi radikalizovali. Útoky na symboly a predstaviteľov britskej monarchie sa stupňovali, dochádzalo k ďalšiemu zatýkaniu aj hladovkám. V roku 1913 sa Emily Davison vydala na slávnostné dostihy. Kúpila si spiatočný lístok a do kabáta schovala typické vlajky sufražetiek. Počas dostihov vošla do dráhy, kde do nej vrazil kôň kráľa Juraja V. Dodnes nie je úplne jasné, čo bolo jej cieľom. Niektoré hypotézy hovoria o politicky motivovanej samovražde, iné o nehode pri Emilinom pokuse manifestačne pripnúť na kráľovho koňa symbol ženského boja za rovnoprávnosť. Smrť Emily Davison natočili dobové kamery a mala veľký ohlas. Za jej rakvou pochodovalo ulicami Londýna vyše päťtisíc žien. Päť rokov po jej smrti priznali vo Veľkej Británii volebné právo najskôr ženám vo veku nad 30 rokov. Až v roku 1928 umožnili voliť všetkým ženám starším ako 21 rokov.

Hnutie žien nikdy nikoho nezavraždilo a apelovalo na svoje členky, aby sa vyhýbali možnému ohrozeniu životov. Akcie sufražetiek však dodnes vyvolávajú názorové polemiky a niektorí historici ich dokonca označujú za terorizmus.

Henry David Thoreau

Američan, ktorý bojoval za zrušenia otroctva

V 19. storočí zažívali Spojené štáty americké nebyvalý hospodársky rozmach, ktorý si vyžadoval neustále rozširovanie územia. To viedlo až ku konfliktu o hranice štátu Texas a následne vypukla americko-mexická vojna, ktorej výsledkom bolo postúpenie rozsiahleho územia Mexika v prospech USA. V roku 1846 preto mladý esejista Thoreau odmietol zaplatiť daň aj napriek tomu, že mal peniaze na jej úhradu. Urobil to na znak nesúhlasu s udržiavaním otroctva v USA a s účasťou svojej krajiny vo vojne, ktorú považoval za nespravodlivú snahu o expanziu otrokárskych plantáží.

Thoreau, básnik, esejista a filozof, žil v tom čase nezávislým životom vo vlastnoručne postavenej jednoizbovej chatke pri jazere Walden. Práve tu ho za jeho čin zatkli, potom odsúdili a poslali do väzenia. V cele však sedel iba jeden deň, pretože niekto (údajne jeho teta) uhradil daň namiesto neho.

Samotný Thoreauov čin nevyvolal vo svojej dobe závažnejší ohlas spoločnosti. Táto skúsenosť ovplyvnila najmä samotného Thoreaua, ktorý potom napísal dnes už svetoznáme eseje, ako je napríklad Občianska neposlušnosť. Aj táto práca si však vyslúžila výraznejšie uznanie a našla svojich nasledovníkov až po jeho smrti. Počas života mal Thoreau, naopak, problém svoje diela publikovať, mal množstvo kritikov a nepriateľov.

Medzi jeho ďalšie významné eseje, ktorými sa dodnes otvárajú názorové polemiky, patrí Obhajoba kapitána Johna Browna. V nej Thoreau obhajuje prepadnutie federálnej zbrojnice v Harpers Ferry, ktorého účelom bolo ukradnúť stotisíc pušiek, vyzbrojiť vzbúrených otrokov a vyvolať koordinované povstanie proti vláde USA. Niektorí historici považujú tento čin za jeden z prvých prejavov terorizmu na území USA. Naopak, Thoreau tvrdošijne obhajoval jeho morálny aspekt. Odpor proti vtedajšej vláde bol podľa neho iba reakciou na bezprávie a otrokárstvo udržiavané násilím. Preto sa postavil za Johna Browna, ktorý povstanie viedol, a označil ho za jedného z najcharakternejších ľudí, o akých kedy počul:

„Jediná vláda, ktorú uznávam – a nezáleží na tom, ako málo ľudí stojí na jej čele a akú nepočetnú armádu má –, je tá, ktorá v krajine nastolí spravodlivosť. Nikdy však neuznám takú, ktorá nastolí bezprávie. Čo si máme myslieť o vláde, pre ktorú sú všetci v skutku statoční a odvážni ľudia v krajine nepriateľmi, stojacimi medzi ňou a tými, ktorých utláča? Je to vláda, ktorá predstiera, že je kresťanská, a pritom každý deň ukrízuje milión Kristov!“

Otroctvo bolo v USA oficiálne zrušené až v roku 1865, tri roky po Thoreauovej smrti.

Mali by aktivisti a aktivistky prijať trest?

Čo je to násilie? Nie je jednoduché určiť, čo je násilie, resp. kedy je prípustné a kedy nie. Poznáme totiž fyzické, štrukturálne, symbolické, objektívne, subjektívne či obranné násilie. Niektorí historici považujú čin Johna Browna (pozri Thoreauov príbeh) za terorizmus, iní tvrdia, že je nepoctivé označovať dobové historické udalosti politickými pojmami súčasnosti. Z určitého uhla pohľadu však existuje rozdiel medzi násilím, ktorého cieľom je útlak, a obranným násilím. Práve tak nemôžeme spoločenský systém, ktorý v danej dobe podporoval otroctvo, nazvať rawlesovským „takmer spravodlivým režimom“.

Problematikou obranného násilia sa zaoberá radikálna filozofická tradícia, ktorá zaň považuje nielen priamu sebaobranu, ale aj aktívnu obranu kolektívnych slobôd. Použitie obranného násilia je nevyhnutné podriaďiť emancipačnému zápasu a princípom demokracie, ktoré ho odlišujú od teroristickej akcie. Táto téma je však zložitejšia a dozaista by sa k nej našli rôznorodé, až protichodné stanoviská.

Aké formy občianskej neposlušnosti máme k dispozícii?

Pojem „neposlušnosť“ môže sám osebe evokovať iba vyjadrenie nesúhlasu alebo odporu. V mnohých prípadoch je však neposlušnosť spätá s vytváraním konkrétnych protiopatrení. V súvislosti s občianskou neposlušnosťou sa často môžeme stretnúť s pojmom „priama akcia“. Nedávno zosnulý americký antropológ David Graeber ho opísal približne takto (Graeber 2009, s. 208):

Predstavme si, že miestna vláda v nejakej dedine predá jediný zdroj pitnej vody do súkromného vlastníctva a dlhodobo odmieta problém riešiť. Argumentuje, že obyvatelia si môžu dovedy spoločnú vodu od nového majiteľa kúpiť. Štandardným postupom by bolo obrátiť sa na miestne inštitúcie, napríklad prostredníctvom žiadosti adresovanej starostovi, napísaním otvoreného listu, zorganizovaním petície a tak ďalej.

Priama akcia znamená, že sa ľudia takémuto postupu vyhnú, pretože sa na danú inštitúciu nemôžu spoliehať a chcú získať moc nad okolnosťami svojich životov. Novú studňu si bez povolenia vykopú na obecnom (verejnom) pozemku sami. Dôležitým aspektom je, že táto akcia sa nekoná v zisťný prospech jednotlivca či istej partikulárnej skupiny, ale je prospešná pre všetkých, ktorí potrebujú prístup k pitnej vode. Druhým dôležitým aspektom je, že neposlušnosť v tomto prípade nie je iba vyjadrením odporu proti konkrétnej inštitúcii, ale sprevádza ju sociálna solidarita.

Príklady združení založených aktivistami na Slovensku:

Občianske združenie **Fenestra** poskytuje 24 rokov pomoc ženám, na ktorých sa pácha násilie.
<https://www.fenestra.sk/>

Nezisková organizácia **Človek v ohrození** sa 22 rokov venuje pomoci ľuďom, ktorí stratili bezpečie, dôstojnosť alebo slobodu.
<https://clovekvohrozeni.sk/>

Občianske združenie **BROZ** sa 25 rokov venuje praktickej ochrane a obnove prírody a biodiverzity.
www.broz.sk

Organizácia **Greenpeace** a jej slovenská pobočka už takmer 30 rokov organizuje kampane za celosvetovú ochranu životného prostredia.

<https://www.greenpeace.org/slovakia/>

Občianske združenie **Sloboda zvierat** sa už 30 rokov zasadzuje o ochranu práv zvierat.
<https://slobodazvierat.sk/>

Občianske združenie **IPčko** je internetová poradňa pre mladých ľudí, ktorá poskytuje bezplatnú anonymnú psychologickú a sociálnu pomoc.
<https://ipcko.sk/>

Občianske združenie **Vagus** už 12 rokov poskytuje odbornú pomoc ľuďom bez domova.
<https://www.vagus.sk/site/index/>

Príklady známych aktivistov a aktivistiek zo sveta:

Martin Luther King Jr. (1929 – 1968), aktivista a bojovník za občianske práva, nositeľ Nobelovej ceny za mier.

Greta Thunberg, študentka a aktivistka za ochranu klímy; v roku 2018 spustila na ulici sama školský štrajk za klímu, ktorý sa stal inšpiráciou pre tisíce ľudí na celom svete.

David McTaggart, spoluzakladateľ organizácie Greenpeace (1972), ktorá sa venuje nenásilným protestom proti ničeniu prírody a porušovaniu práv zvierat.

Paul Watson, spoluzakladateľ organizácie Greenpeace (1972), zakladateľ organizácie Sea Shepherd (1977), ktorá aktívne bráni na mori rybárskym lodiam v nelegálnom love rýb a veľrýb.

Ema Watson, herečka, ktorá podporuje feminizmus; ako aktivistka vyzývala mužov na zastávanie rodovej rovnosti, angažovala sa v podpore vzdelávania žien v Bangladéši a Zambii.

Príklady aktivistov zo Slovenska:

Zuzana Čaputová, právnička, dnes prezidentka Slovenskej republiky; 14 rokov sa ako aktivistka venovala problematike skládky odpadu pri Pezinku, venovala sa aj posilňovaniu právneho štátu a presadzovaniu spravodlivosti vo vybraných oblastiach práva.

Erik Baláž, ekológ, režisér, filmár; dlhodobo sa angažuje v aktívnej ochrane lesov a prírody aj prostredníctvom iniciatívy My sme les, je známy z prípadu ochrany Tichej a Kôprovej doliny po veternej kalamite vo Vysokých Tatrách v roku 2004.

Martina Paulíková, environmentalistka, zakladateľka občianskeho združenia Slatinka; dlhodobo bojovala za záchranu údolia rieky Slatinka a dediny Slatinka pri Zvolene, ktorá mala byť natrvalo zaplavená pri stavbe priehrady. Tento boj sa jej podarilo v roku 2022 po 29 rokoch definitívne vyhrať.

Tomáš Kušík, ekológ, predseda Bratislavského regionálneho ochranárskeho združenia (BROZ); dlhodobo sa na profesionálnej úrovni venuje praktickej aj legislatívnej ochrane prírody.

Otázky do diskusie:

1. Aké pocity vo vás vyvolali príbehy ľudí z tohto filmu?
2. Mali právo vzoprieť sa nastavenému systému?
3. Urobili by ste na ich mieste niečo inak?
4. Je niečo drobné a niečo veľké, čo by ste chceli v spoločnosti ihneď zmeniť? Ak áno, tak prečo?
5. Čo by ste urobili ako prvý krok? Kde by ste získali spojencov?
6. Chceli by ste a pomohlo by vám, ak by sa vás niekto niekedy, keď by ste to naozaj potrebovali, zastal?
7. Poznáte vo svojom okolí alebo vo svete niekoho, kto sa veľmi snažil o pozitívnu zmenu a uspel? Čo bolo dôležité pre tento úspech?

Autori textu: Peter Lipovský, Adam Hrapko, Michaela Mozolová, Lenka Putalová, Tatiana Cárová

Editori textu: Lukáš Osvald, Martina Čeretková

Jazyková redakcia: Jaroslav Hochel

Grafická úprava: Mykola Kovalenko

Publikované: marec 2023

Vytvorené s podporou Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku.

